הקשר השלישי

אסטוניה

שנה לא מוצלחת באה, משום מה, לישוב הדייגים הקטן. בסתיו רק דגים מעטים נתפסו ברשת ובאביב המלכודות נמצאו ריקות. אצל הדייגים דגה היא כמו לחם אצל איכרים. אין דגים וכל הישוב רעב. התאספו הדייגים והתחילו להתייעץ. איך לחיות? מה לעשות? עוד לא הגיע הזמן לצאת לים, ואם יישארו בבית, כולם יאבדו. חשבו, חשבו הדייגים והחליטו לנסות את מזלם.
"אולי הים ירחם עלינו וישלח משהו, אפילו קצת, לרשתות שלנו."
ודייג אחד אמר:
"אינני בטוח האם זה אמת או סתם סיפורים, אבל אומרים שקאארל הזקן התיידד פעם עם בעלת הים. הוא בוודאי יודע איך לפתות דגים.
"גם אני ניזכר" אמר דייג שני "הייתי עוד קטן כשסיפר לי סבא, כי קאארל הזקן מחזיק בדבר מה יקר, שבכל זמן יכול לפתות דגים. נלך אולי לקאארל והוא ייתן לנו אותו ואולי יביא לנו מזל."
קאארל חי בקצה הכפר. הוא היה דייג אמיץ ומוצלח מאוד, אבל הזמן כופף את גבו והוא לא יצא יותר לים, וגם את סף הצריף שלו עבר רק לעתים רחוקות. אך כשהדייגים באו אליו הוא יצא לקראתם ואמר:
"אני יודע מדוע באתם, ואומר לכם רק – דייג טוב לא סומך על מזלו, אלא על התבונה שלו ועל כוח של ידיו. אתם רוצים לעשות דבר לא נכון, לצאת לים שלא בעונה. והים לא אוהב זאת. אבל אין לכם כנראה ברירה. לכו באומץ ואני אעזור לכם."
ואז קאארל הזקן הוריד צעיף מצווארו

והראה לדייגים.
"ראו, על הצעיף הזה שלושה קשרים.
הקשר הראשון יביא לכם רוח מוצלחת.
תתירו אותו כשתרימו את המפרש. הקשר
השני יביא לכם דגה. תתירו אותו
כשתפרשו את הרשתות. את הקשר
השלישי אל תתירו אף פעם. אם תתירו,
תצפו לצרות. ואוסיף לכם עוד – תסתפקו
במה שהים ייתן לכם בפעם הראשונה.
כמה שדגה תתפסו, תסתפקו בה, אל
תפרשו רשתות בפעם שנייה.
"אל תדאג, קאארל" אמרו הדייגים "נעשה
כפי שאמרת. מילת דייגים!"
"אז תזכרו – מילה של דייג – מילה נאמנה"
אמר הזקן ונתן את הצעיף לדייגים.
כל אותו הלילה הדייגים זיפתו את הסירה
וניקו רשתות. בבוקר הכל היה מוכן. הם
הורידו את הסירה למים ודחפו אותה
מהחוף.
מהר מאוד יצאו מהמפרץ והרימו מפרש.

ואז הקברניט הוציא את הצעיף של קאארל הזקן ואמר:
"נתיר את הקשר הראשון."
התירו את הקשר, ואז התחילה לנשוב רוח קלה, מילאה את המפרש ודחפה את הסירה קדימה.
הסירה התקדמה במהירות. היא שטה בלי הגה וחתכה את המים כמו בסכין. רחוק לתוך הים יצאו בה הדייגים. אך פתאום הרוח פסקה לנשוב, המפרש נפל, הסירה נעצרה.
"כנראה זה המקום שעליו דיבר הזקן!" אמרו הדייגים "כאן נפרוש את הרשתות."
ביחד ניגשו לעבודה. הטילו עוגן, פרשו את הרשתות וזרקו אותן לים.
"עכשיו צריך להתיר את הקשר השני" אמרו. הקברניט הוציא את הצעיף של קאארל הזקן וברגע שהתיר את הקשר הים כאילו התחיל לרתוח. מעגלים נראו על פני המים, המצופים רעדו על שולי הרשתות.

הדייגים חיכו שהכל ישתתק סביב והתחילו להוציא את הרשתות בזהירות. עוד מעולם הרשתות לא היו כבדות כל כך. הדייגים משכו אותן בכל הכוח. ובסוף קצה הרשת נראה על פני המים. הדגים ממש הצטופפו ברשת. הקשקשים הכסופים זרחו בשמש עד שקשה היה להסתכל.
"חד, שתיים!" קרא הקברניט והדגים נשפכה לתוך הסירה.
"יבול מוצלח!" אמר אחד הדייגים "תודה לקאארל הזקן!"
"כן, כן" ענה הדייג שני "אבל כדי שהדגה תספיק עד סוף העונה אנו זקוקים לעוד שלוש רשתות מלאות כאלה. אולי נפרוש אותן שנית, חברים?"
"מה אתך, מה אתה אומר" אמר הדייג הצעיר שביניהם "תזכור מה אמר קאארל: תסתפקו במה שייתן לכם הים לראשונה."
"כן, לזקנים ולצעירים לא דרוש הרבה" אמר בצחוק הקברניט "אבל נתבייש לחזור הביתה בלי שהסירה תתמלא על הדופן."
והדייגים פרשו את הרשתות בשנית.
אך הפעם לא שיחק להם המזל. הם הוציאו רשתות ריקות. אפילו דגיג קטן לא תפסו.
הדייגים הצטערו והקברניט אמר:
"זה לכן שלא התרנו את הקשר השלישי של הצעיף של קאארל הזקן. כפי שאתם רואים, הצעיף שלו לא פשוט. כל קשר מביא הצלחה. נשאר עוד אחד, נתיר אותו ואז סירתנו תתמלא לגמרי."
"אי חבר" אמר הדייג המבוגר ביותר "הרי קאארל אמר לנו לא להתיר את הקשר הזה."
"נו, אתה הרי זקן" ענה לו הקברניט "ומזקנים שמעתי את הממרה 'את מזלך נסה שלוש פעמים' וגם אומרים 'רק טיפשים בורחים מהמזל שלהם'."
"נכון הדבר" אמרו הדייגים האחרים "יהיה מה שיהיה. הקברניט, תתיר את הקשר השלישי."

והקברניט היה כבר מוכן. הוא משך בצעיף והתיר את הקשר השלישי. ובאותו רגע הים התחיל לרעוש, הגלים התרוממו על פני המים, המצופים של הרשתות התחילו לרקוד.

"הנה מגיעים הדגים" אמר הקברניט "אמת אמרתי לכם!"

שמחו הדייגים, לא הייתה להם סבלנות עד שהוציאו את הרשתות. ושוב, כמו בפעם הראשונה הרשתות היו כבדות. אלא שהדייגים הם עם חזק. משכו היטב והוציאו את הרשת. אלא מה? ברשת היה רק דג אחד בודד. היה זה זאב מים ענקי והזנב שלו היה חתוך, כאילו כרתו אותו בגרזן.

"ייצור מוזר" הופתעו הדייגים כשזרקו את הדג לתוך הסירה.

באותו הזמן השמש התחילה כבר לשקוע במים. הגלים נרגעו לקראת השקיעה.

ופתאום נשמעו קולות מוזרים בים השקט.

הדייגים הביטו סביב.

"האם המצוקה גירשה עוד מישהו לים?"
התחילו לנחש.
אך סביבם לא ראו אף סירה אחת.
"אולי זו רק קריאה של שחף" אמר מישהו מביניהם.
אך פתאום תקיעת קרן דקה נשמעה, כאילו רועה אוסף את העדר שלו. ואחר כך קול נשי שאל:
"כולם בבית?"
וקול מצלצל של נערה ענה:
"כולם בבית. רק האיל ללא זנב עוד חסר."
ושוב נשמעה תקיעה, קצת יותר חזקה, קצת יותר מרטיטה. זאב המים התחיל לנוע בסירה. הוא פתח את פיו הענקי עם השיניים החדות ודחף את הדגים האחרים.
אך דייג אחד בעט בו ברגל והקברניט קרא:
"תרימו עוגן! משהו מוזר קורה כאן. לא נראה לי הדבר! נברח מכאן מהר!"
הדייגים הרימו עוגן והפנו את הסירה לכוון הבית.

אך ראה זה פלא! איך שלא חתרו במשוטים – הסירה לא זזה ממקומה. כאילו הים קפא, כאילו תחתית הסירה נדבקה למים. לשווא עבדו הדייגים עם המשוטים, הסירה לא זזה ממקומה אפילו למטר.
הדייגים ניסו וחתרו כל הלילה. מדי פעם הם זרקו את המשוטים ושוב חזרו לחתור, אך שום דבר לא עזר. נראה ששום כוח לא יזיז את הסירה.
בבוקר, כשרק קצת אור הופיע באופק, שוב נשמע הקול המוזר:
"כולם ערים? כולם נאספו?"
"כולם ערים. כולם נאספו, ורק האיל ללא זנב חסר עדיין."
ושוב נשמעה תקיעת הקרן ופעמונים כלשהם צלצלו בעדינות. הדגים שבסירה התחילו לזוז. מתחתית הסירה התרומם הדג הגדול, זאב המים, פתח את פיו הענקי והניע את הסנפירים.

"המפלצת הזו חסרת מנוח" קרא הקברניט "אולי כל זה רק בגללו? אולי זה עליו שואלים?"
והוא קפץ מהגשר, תפס את זאב המים וזרק אותו לים.
וממקום רחוק כלשהו, אולי מקרקעית הים, מישהו מחא כף וקרא בשמחה:
"ראו, ראו! האיל ללא זנב שוחה הביתה! כמה שהוא ממהר, איזה בועות הוא מוציא!"
יותר לא שמעו הדייגים דבר. התחילה לנשוב רוח חזקה, התרוממו הגלים והדייגים לא יכלו לשמוע ולא כלום! הסירה זזה ממקומה ונישאה ללא שליטה על הגלים.
כל היום הסתובבה סירת הדייגים בים הסוער. היא פעם עלתה גבוה למעלה כאילו רצתה להגיע לעננים, ופעם ירדה נמוך, נמוך, כמעט עד קרקעית הים. סערה כזו לא זכרו אפילו הזקנים שבדייגים.

ולקראת ערב הסירה הגיעה לאי סלעי.
הדייגים קפצו לחוף ואיכשהו הוציאו את הסירה ליבשה.
"איזה אי זה?" הם שאלו זה את זה "לאן הובילה אותנו הסערה?"
ואז מאחורי הסלעים יצא זקן נמוך קומה. גופו היה מכופף כמו קשת והזקן הלבן נמשך אחריו על האדמה.
"זה האי חיו-מה" אמר "לא פלא שאינכם מכירים אותו. רק לעתים רחוקות מאוד מגיע לכאן מישהו על פני מים שקטים."
הזקן הוביל את הדייגים לצריף עץ שאחרי הסלעים, נתן להם להתחמם, לאכול, ואחר כך שאל:
"מי אתם ומאין? ולמה יצאתם כל כך מוקדם לדייג?"
"ומה יכולנו לעשות! מזווים שלנו התרוקנו, רעב השתלט על הישוב" ענו לו הדייגים וסיפרו לו את כל מה שקרה להם. ורק דבר אחד לא סיפרו – איך התירו את הקשר

השלישי מצעיף של קאארל הזקן.
הזקן שמע אותם ואמר:
"פעם הכרתי את קאארל שלכם. הוא היה דייג מוצלח ונבון. הים היה לו כמו בית משפחה. יודעים אתם לאן הוא שלח את הסירה שלכם? ישר למרעה של בעלת הים. שם היא רועה את הדגים שלה. אבל הדגים שלה ערמומיים ונבונים. הם לעולם לא יכנסו לרשת. לרשת שלכם נפלו הדגים הזרים, כאלה שבאים מרחוק כדי לאכול ביחד עם העדרים של בעלת הים. אבל איך זאב המים ללא זנב נפל ברשת שלכם – לא אוכל להבין. איך הצלחתם לפתות אותו?"
רק עכשיו הבינו הדייגים מפני איזו סכנה הזהיר אותם קאארל הזקן, אך למארח הזקן שלהם לא השיבו דבר. קשה היה להם בלב. הסערה בים נמשכה, רוח שרקה בארובה ונתזי מים דפקו בחלון. נראה היה שמזג האוויר הזה לא ייגמר תוך יום.
הזקן נתן לדייגים לשכב בפינה על רשתות ישנות, והם נרדמו חזק.
בבוקר הזקן העיר אותם. הסערה נמשכה עדיין אחרי החלון ומי הים דפקו בסלעים. הדייגים היו מיואשים.
"מה עלינו לעשות?" שאלו את האיש הזקן "איך נוכל לצאת מכאן? ובבית ילדים רעבים מחכים."
"אל תדאגו" ענה הזקן "אולי נמצא עוד פתרון. בינתיים תנו לי את הצעיף של קאארל הזקן."
הקברניט הוציא את הצעיף באי-רצון ונתן אותו לאיש.
הזקן הביט על הצעיף והניע בראשו.
"כבר ראיתי אותו פעם. אבל תסבירו לי - הרי היו עליו שלושה קשרים. אמרתם בעצמכם ששני קשרים אתם התרתם, ואיפה הקשר השלישי?"
מה יכלו הדייגים לעשות? סיפרו הכל בלי להסתיר דבר.
הזקן החמיר את פניו.

"אתם יורדי הים גרועים!" אמר "לא צייתם לדבריו של קאארל הזקן וגם אותי רציתם להוליך שולל."
הדייגים עמדו מבוישים, הורידו את ראשיהם.
"טוב" אמר הזקן "אני רואה שנענשתם כבר. למען קאארל הזקן, למען ילדיכם הרעבים אעזור לכם."
הוא לקח את הצעיף, קשר עליו קשר ואמר: "תשמרו עכשיו, כדי שמילה שלכם תהיה חזקה כמו הקשר הזה."
וכשרק הידק את הקשר – רוח מעבר לחלון פסקה וגם הגלים בים נרגעו. כאילו לא הייתה כל סערה.
הדייגים הודו לזקן והלכו אל הסירה שלהם.
הזקן ליווה אותם עד החוף וכשהרימו את המפרש הניף את ידו. ואז התחילה רוח קלה שמילאה את המפרש והסירה שטה על המים השקטים.
עוד באותו היום הגיעו הדייגים לכפר שלהם.
והדגה שהביאו הספיקה עד סוף העונה.
כל טוב מה שנגמר טוב. אך הדייגים מעולם לא שכחו את השיעור שלמדו. מאותו יום מילה של יורד הים היא חזקה כמו הקשרים שאותם הם קושרים על החבלים.

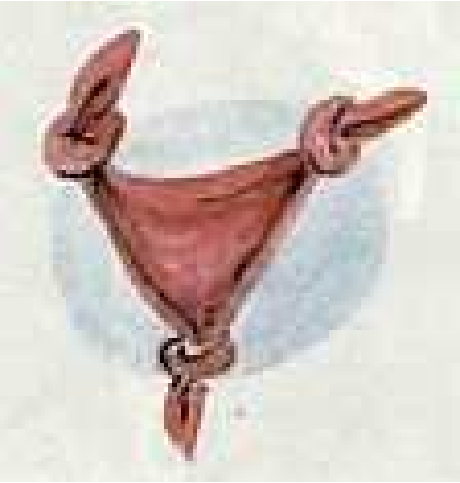

גם אתם תזכרו את הסיפור. הרי לא רק יורדי הים חייבים להיות נאמנים למילה שלהם.